

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА: теорія та практика

№ 1 (2024)

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

Засновано Луганським національним університетом імені Тараса Шевченка у 2003 році.
Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 860 від 21.03.2024 року. Ідентифікатор медіа R30-03606.

Журнал «Соціальна педагогіка: теорія та практика»
внесено до переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»)
Наказ МОН України № 220 від 21.02.2024

Виходить чотири рази на рік.

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 10 від 26.04.2024 року)

Офіційний сайт видання: <http://socped.luguniv.edu.ua>
Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com
від польської компанії Plagiat.pl.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор

Юрків Я. І., доктор педагогічних наук, професор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

Заступник головного редактора

Данильчук Л. О., доктор педагогічних наук, професор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

Відповідальний секретар

Отраченко О. В., кандидат педагогічних наук, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

Члени редакційної колегії

Бахов І. С., доктор педагогічних наук, професор, ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (м. Київ)

Белова О. Б., кандидат педагогічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський)

Вайнола Р. Х., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки, Український державний університет імені Михайла Драгоманова (м. Київ)

Ваховський Л. Ц., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

Желанова В. В., доктор педагогічних наук, професор, Київський університет імені Бориса Грінченка (м. Київ)

Караман О. Л., доктор педагогічних наук, професор, ректор ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

Коваленко В. Є., доктор психологічних наук, доцент, завідувачка кафедри спеціальної педагогіки, Харківський національний університет імені Г. С. Сковороди (м. Харків)

Кравченко О. І., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту освіти та права Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ)

Кравчина Т. В., кандидат психологічних наук, доцент, Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)

Кривонос О. М., кандидат педагогічних наук, доцент, Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)

Курило В. С., доктор педагогічних наук, професор, перший проректор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

Лебідь О. В., доктор педагогічних наук, професор, ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (м. Дніпро)

Петришин Л. Й., доктор педагогічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка (м. Тернопіль)

Починкова М. М., доктор педагогічних наук, професор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

Проскурняк О. І., доктор психологічних наук, професор, КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (м. Харків)

Ростока М. Л., кандидат педагогічних наук, старший дослідник, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України (м. Київ)

Самойленко О. А., доктор педагогічних наук, Дніпровський інститут ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (м. Дніпро)

Сисюв О. В., доктор педагогічних наук, доцент, ПЗВО «Київський міжнародний університет» (м. Київ)

Сич Т. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри публічної служби та управління навчальними закладами, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

Степаненко В. І., доктор педагогічних наук, доцент, Волинський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Тимчук Л. І., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (м. Чернівці)

Цибулько Л. Г., доктор педагогічних наук, професор, в.о. завідувачка кафедри педагогіки, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)

Чернета С. Ю., доктор педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

ЗМІСТ

СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

Плахова О. М. Ментальне здоров'я у фокусі соціальної роботи.....5

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З РІЗНИМИ КАТЕГОРІЯМИ НАСЕЛЕННЯ

Гриньків А. П., Петрунчак Д. В. Волонтерська складова у наданні соціальних послуг в умовах воєнного стану.....12

Жуков В. І., Котелевець А. М. Особливості волонтерської діяльності студентів закладів вищої освіти в умовах воєнного часу.....21

Караман О. Л., Юрків Я. І. Дослідження формування психологічного здоров'я підлітків у закладі загальної середньої освіти.....28

Корінська О. О. Внутрішньо переміщені особи як категорія соціальної практики.....36

Николаєва В. І., Малярчук Н. Г. Деінституціалізація закладів соціального обслуговування людей похилого віку: польський досвід.....42

Пономарьова В. М., Верещаєв К. О. Напрями волонтерської діяльності в умовах воєнного стану в Україні.....51

Степаненко В. І. Інклюзивний розвиток громад в Україні під час війни та перспективи повоєнного відновлення: соціальний аспект.....56

Ташкінова О. А., Роговська О. О., Радіонова Т. Є. Стратегії покращення психоемоційного стану та формування навичок життєстійкості у соціально вразливих груп населення в умовах воєнного стану в Україні 63

Харченко Л. Г., Шабасєва Н. С. Актуальні напрями соціально-педагогічної роботи з сім'ями в умовах збройного конфлікту.....73

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ОСВІТИ

Чжан Лей. Мережева форма навчання: теоретико-методологічне обґрунтування.....80

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ

Замазій Ю. О. Система післядипломної освіти як важливий компонент освіти дорослих....87

Kravchyna T. V. Benchmarks for developing future socioeconomic professionals' pedagogical reflection via foreign language training.....95

УДК 364-322-057.875:341.31

DOI: 10.12958/1817-3764-2024-1-21-27

Жуков Віктор Іванович,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна.

v.zhukov@kubg.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0007-4368-6259>

Котелевець Анастасія Михайлівна,

викладачка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи,
здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю 231 «Соціальна робота»,

факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти,
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна.

a.kotelevets.asp@kubg.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-0177-0440>

ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Постановка проблеми. Волонтерська діяльність є невід’ємною частиною життя українського суспільства. Студенти як активна соціальна група, що однією з перших реагує на події та виклики, які відбуваються в суспільстві та державі, традиційно є залученою до волонтерського руху. Підтвердженням цієї тези була реакція студентської молоді на події 2014 року та повномасштабне вторгнення 2022 року. З початку активних військових дій саме студентськими волонтерськими групами було організовано безліч ініціатив, що допомагають як військовослужбовцям так і вимушено переміщеним особам та усім, хто постраждав від російської агресії. Заклади вищої освіти, як інституції, не стоять осторонь викликів сьогодення – вони не тільки сприяють та заохочують волонтерську діяльність студентів, а нерідко саме адміністрація закладу ініціює певні волонтерські акції, завдяки яким студенти можуть почати свій шлях волонтера.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чинники, що безпосередньо спонукають особистість долучатися до волонтерської діяльності та важливість залучення студентів до неї досліджували: Е. Балашов, О. Безпалько, К. Беспалова, З. Бондаренко, Н. Вайнілович, А. Капська, О. Карпенко, Л. Спіцина та ін.

Волонтерську діяльність в умовах воєнного стану вивчали: Р. Вайнола, Т. Лях, Т. Спіріна, О. Кулініченко. Особливості волонтерської діяльності з початку 2014 року досліджували Л. Питльована та С. Троян. Підтримку сімей учасників антитерористичної операції недержавними організаціями досліджувала та роботу з внутрішньо переміщеними особами вивчали А. Дуля та В. Лютий (2023). Волонтерську діяльність в територіальних громадах, прилеглих до району операції Об’єднаних сил описувала Я. Мартинюк. Соціальну підтримку учасниць бойових дій в умовах територіальної громади вивчала М. Лехолетова, Т. Лях, О. Файдюк (2022). Інформаційний аспект російсько-української війни досліджували Є. Заболотний та К. Мелекесцев.

Мета статті: дослідити особливості волонтерської діяльності студентів закладу вищої освіти в умовах воєнного часу.

Виклад основного матеріалу. Питання сутності студентського волонтерства під час війни в Україні, як форми прояву соціальної активності є актуальним та таким, що потребує аналізу та вивчення. Щоб надати відповідь на це питання, слід проаналізувати, за допомогою структурно-функціонального підходу (Гавриленко, 2000) змістовну специфіку діяльності студента закладу вищої освіти.

Основною діяльністю студентів є навчальна діяльність, під час якої отримуються знання та формуються специфічні вміння та навички за обраним фахом. Вважається, що ця діяльність мотивована, базується на відповідних цінностях, має систематичне змістовне наповнення, відповідну мету, завдання та засоби досягнення. Навчальна діяльність студентів відбувається в умовах спеціально створеного академічного середовища, що має власні норми і правила. Поряд з отриманням професійних знань формується світогляд, критичне мислення та інші якості студента. Можливість займатись науковою діяльністю, відвідування бібліотек, гуртків, спортивних секцій, активне спілкування у студентському середовищі, тощо створює додаткові можливості для соціалізації. Студенти, що проявляють активну життєву позицію та долучаються до волонтерського руху в університеті мають кращі перспективи працевлаштування та кар'єрного зростання, після закінчення навчання, на відміну від молоді, що не здобуває вищу освіту. Однак молодь, що не навчається у закладі вищої освіти, частіше зосереджена на роботі, професійній діяльності чи перебуває у пошуку свого професійного шляху та розвитку і теж приймає участь у волонтерському русі.

О. Власова висловлює думку, що здобувачі вищої освіти не лише самі повинні бути активними, а й мають стати кваліфікованими фахівцями у своїй діяльності, а на це може вплинути розвиток соціальної активності в межах закладу вищої освіти. Соціальна

активність пов'язується із задоволенням соціальних потреб особистості студента, що мають безпосереднє соціальне значення, спонукають до ефективної комунікації та реалізуються через залучення до волонтерської діяльності. Розвиток соціальної активності пов'язаний із самореалізацією студента та базується на збагаченні внутрішніх ресурсів особистості (Власова, 2005, с. 88, с. 91). Т. Спіріна, підтверджує думку, що молодь виявляє зацікавленість у прояві себе в соціокультурній діяльності. Для молоді важливим є допомога в орієнтації як саме вони можуть себе проявити у своїй соціальній активності тут важливу роль відіграють як громадські організації так і заклади вищої освіти (Спіріна, 2005, с. 138–145).

На думку М. Васильєвої та М. Подберезького, в українських закладах вищої освіти вже існує система соціально-педагогічної роботи, що включає в себе чітку структуру, робота якої націлена на позитивний результат, а саме – залучення студентів до соціальної активності на різних рівнях (Васильєва & Подберезький, 2018, с. 44).

Аналіз літературних джерел і практичної діяльності волонтерів свідчить, що їх діяльність в Україні, до початку війни Росії з Україною була спрямована на задоволення потреб, які з тих чи інших причин не задовольняла держава і приватний сектор, розглянемо кілька напрямків:

- допомога і підтримка людей, які опинилися у складних життєвих обставинах – безпритульних, безробітних, малозабезпечених;
- організація дозвіллевих заходів (проведення виставок, концертів, майстер-класів);
- екологічне волонтерство – сприяння охороні навколишнього середовища;

Ці загальні напрямки визначали мотиваційні чинники, через які студенти ставали волонтерами у мирний час, це:

- задоволення первинної людської потреби – бажання, робити добро, зробити зміни на краще у житті інших людей;
- комунікації з іншими людьми, спілкування з однодумцями;
- бажання застосувати свої сили, таланти.

Повномасштабне вторгнення внесло корективи у життя кожного українця, не стала виключанням і волонтерська діяльність студентів. Розглянемо заклади вищої освіти, які одними з тих, що наразі активно долучають студентів до волонтерської діяльності, зокрема ті напрямки, що з'явилися у 2022 році. Нами було досліджено досвід трьох закладів вищої освіти у Києві, Львові та Запоріжжі. Результати аналізу напрямків волонтерських ініціатив представимо у вигляді таблиці 1.

Таким чином, напрямки волонтерської діяльності стали повністю сфокусованими на надання допомоги, що стала необхідною через військові дії, а студенти як створюють власні ініціативи так і мають можливість долучитись до ініціатив запропонованих закладом вищої освіти.

Результати проведеного теоретичного аналізу спонукали нас до проведення власного емпіричного дослідження для визначення напрямків діяльності студентів-волонтерів під час воєнного часу. Також нас зацікавило питання чи був початок військових дій 2014 та 2022 року точкою відліку для долучення до волонтерської діяльності студентів, тож у межах дисертаційного дослідження «Розвиток соціальної активності студентів у волонтерській діяльності», що проводиться на кафедрі соціальної педагогіки та соціальної роботи, Київського столичного університету

імені Бориса Грінченка, нами було проведене опитування 326 студентів закладів вищої освіти. У опитуванні взяли участь студенти різних спеціальностей наступних ЗВО: Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Міжрегіональної Академії управління персоналом, Державного торговельно-економічного університету, Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, Університету Григорія Сковороди в Переяславі, Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Національного університету «Львівська політехніка» та ін.

В контексті дослідження «Особливості волонтерської діяльності студентів закладів вищої освіти в умовах воєнного часу» було задане наступне питання респондентам «Який напрямок соціальної активності Ви обрали після початку повномасштабного вторгнення?» (рис. 1).

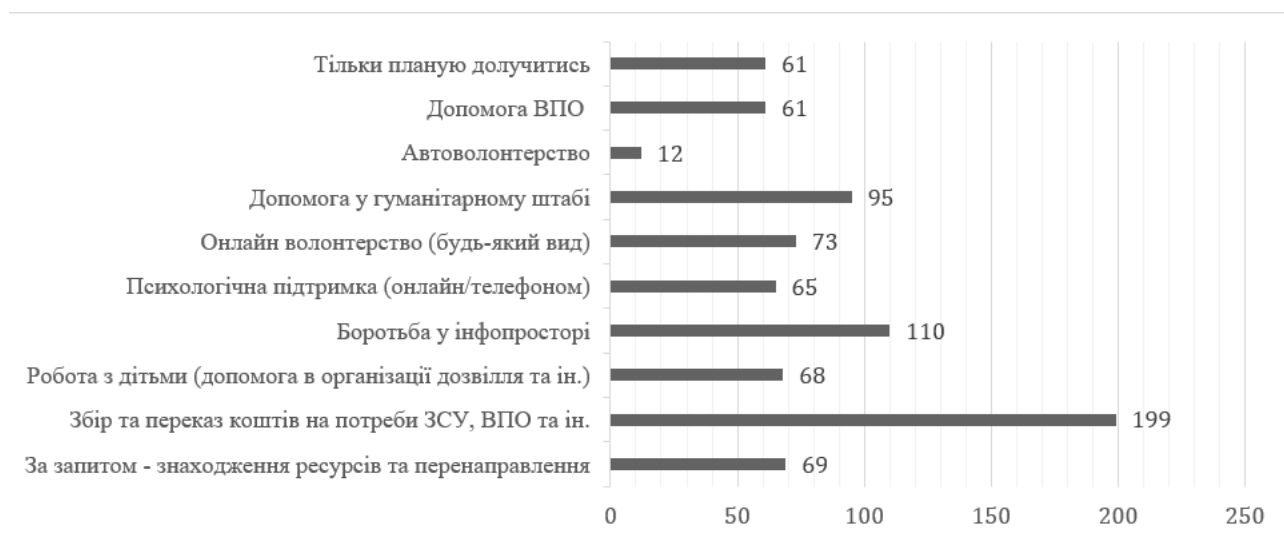
Найпопулярнішим напрямком виявився напрямок збору та переказу коштів на потреби Збройних сил України (ЗСУ) та внутрішньо переміщених осіб (ВПО) – 61% респондентів обрали цю відповідь. На другому місці – 33.7% – боротьба в інфопросторі – бан фейків та інших ресурсів, що

Таблиця 1

Напрямки волонтерської діяльності в умовах воєнного часу

Заклади вищої освіти	Напрямки волонтерської діяльності в умовах воєнного часу
Київський столичний університету імені Бориса Грінченка	Волонтерський проект «Університет Грінченка – Янголам-Охоронцям – Воїнам Збройних Сил України» – збір коштів для воїнів ЗСУ; залучення студентів до зборів гуманітарної допомоги деокупованим територіям; залучення до організації дозвіллевих заходів для дітей ВПО.
КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР	У межах співпраці із громадськими організаціями надання волонтерської допомоги у зборі гуманітарної допомоги для ВПО з тимчасово окупованих територій; надання прихистку у штабі; проведення лекцій та тренінгів; надання онлайн-допомоги; студентський уряд організував збір коштів та направив їх на закриття нагальних потреб за запитами.
Національний університет «Львівська політехніка»	24 лютого 2022 року було створено студентський волонтерський штаб, що був визнаний на Національному конкурсі «Благодійна Україна – 2022» – посів третє місце у номінації «Молодіжні добродійні ініціативи». Волонтери штабу плетуть сітки, збирають гуманітарні вантажі для відправлення на передову, допомагають переселенцям, шийють спальники та елементи розгрузки. Також було організовано флешмоб «Сплети та передай маскувальну сітку на фронт» Наразі організовано благодійний збір «208 років – 208 тисяч» – кошти з якого підуть на допомогу військовим (випускникам закладу)

Напрямки волонтерської діяльності в умовах воєнного часу

Рис. 1. Відповідь на питання «Який напрямок соціальної активності Ви обрали після початку повномасштабного вторгнення?»

Джерело: складено авторами самостійно

розпалюють ворожнечу. Третє місце посів пункт – допомога у гуманітарному штабі волонтерської організації або просто Вашої громади – 29.1%. У топ 5 також увійшли пункти: онлайн-волонтерство (будь-який вид онлайн-волонтерства) – 22.4% та майже однакову кількість відповідей набрали пункти – за запитом знаходження необхідних ресурсів та перенаправлення до потребуючих (від продуктів харчування до побутової техніки) – 21.2% та 20.9% – робота з дітьми (допомога в організації дозвілля та ін.), тож пропонуємо визначити їм 5-ту сходинку у найпопулярніших напрямках прояву соціальної активності, зокрема волонтерської діяльності. Психологічну підтримку (онлайн або у телефонному режимі) надавали – 19.9%. Однакову кількість відповідей – 18.7% здобули позиції: тільки планую долучатись та допомога внутрішньо переміщеним особам (пошук варіантів житла, роботи, речей першої необхідності та ін.).

Отже, волонтерство студентів під час повномасштабної війни в Україні стало формою прояву соціальної активності та взаємодопомоги і солідарності в допомозі ЗСУ та цивільному населенню: збір, сортування та розповсюдження гуманітарної допомоги (продукти харчування, одяг, ліки тощо) для

потреб військових, постраждалого населення, внутрішньо переміщених осіб; поширення інформації, щодо безпеки, евакуації, гуманітарної допомоги; надання, в межах можливого, психологічної підтримки постраждалим; студенти-медики та ті, хто має досвід надання першої допомоги, долучаються до порятунку поранених, догляду за хворими та забезпечення медикаментами; організація благодійних акцій по збору коштів для підтримки ЗСУ, медичних закладів та допомоги цивільному населенню; виготовлення маскувальних сіток, допомога в ремонті військової техніки та обладнання; поширення достовірної інформації про ситуацію в Україні. Усі ці напрямки стали актуальними саме від час воєнного стану. Це також підтверджують наступні результати опитування.

Із 326 опитаних 267 респондентів зазначили, що брали участь у волонтерській діяльності, хоча б раз в житті (рис. 2). На питання «Коли Ви почали свій шлях волонтера?» відповіді розподілились наступним чином: більше половини студентів – 50.6% – зазначили, що почали займатись волонтерською діяльністю саме після початку повномасштабного вторгнення; 19.1% зазначили, що як тільки дізнались про таку можливість; 20.2% – вказали початком свого волонтерського шляху

Рис. 2. Відповідь на питання «Коли ви почали свій шлях волонтера?»

Джерело: складено авторами самостійно

2014 рік – після початку вторгнення та 10.1% – обрали варіант, як тільки прийшов в університет.

Таким чином, саме повномасштабне вторгнення для більшості студентів було тією точкою відліку, з якої вони почали свою волонтерську діяльність. Варто звернути увагу, що для 20%, з них, цією точкою став саме 2014 рік і це важливий показник, оскільки вік 81.6% усіх респондентів знаходиться у межах 17–24 років, тобто у 2014 році вони були дітьми. Вважаємо, що більшість тих, хто почав волонтерувати у 2014 році та є студентами наразі, на момент 2014 року були повнолітніми і прийняли своє свідоме рішення долучитись до волонтерської діяльності також під впливом військових подій.

Висновок. Особливістю волонтерської діяльності в умовах воєнного часу є загальна зміна вектору волонтерської діяльності.

Якщо у мирний час, студенти приділяли більше уваги дітям та літнім людям, малозабезпеченим та вразливим категоріям населення, то після вторгнення допомога стала більше орієнтованою на задоволення запитів військових та внутрішньо переміщених осіб. Інші вектори допомоги не зникли, проте акценти волонтерської допомоги та першочерговість змінилися у бік тих, хто постраждав внаслідок бойових дій тим чи іншим чином. Повномасштабне вторгнення та початок військових дій у 2014 році спонукало більшість студентів долучитись до волонтерської діяльності, при чому частина з них зробили це саме завдяки закладу вищої освіти, який створив умови для цього. Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку бачимо дослідження особистісних мотивів щодо залучення студентів до волонтерської діяльності.

Література

1. Лютий В. П., Дуля А. В. Сім'ї внутрішньо переміщених осіб з дітьми: потреби та стратегії опанування складними обставинами. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. Вип. 1. С. 49–58. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.7>.
2. Faidiuk O., Lekholetova M., Liakh T. Professional self-improvement of social workers in working with female combatants: the potential of the MOOC. *E-learning in the Transformation of Education in Digital Society*. 2022. С. 178–190. DOI: <https://doi.org/10.34916/el.2022.14.13>.
3. Гавриленко І. М. Соціологія. Кн. 1. Соціальна статика: Навч. посібник. К.: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2000. 336 с.
4. Власова О. І. Психологія соціальних здібностей: структура, динаміка, чинники розвитку: монографія. К.: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2005. 308 с.

5. Спіріна Т. П. Соціокультурна діяльність, як засіб формування життєвих цінностей молоді у вільний від навчання час. *Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка*. 2005. Вип. 11. С. 138–145. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36013/1/T_SPIRINA_PPPSS_KSP&KO_IPSP.pdf.

6. Васильєва М. П., Подберезський М. К. Технології соціально-педагогічної роботи зі студентською молоддю. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія II: Соціальна робота. Соціальна педагогіка*. 2018. Вип. 24. Т. 1. С. 41–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_011_2018_24%281%29_9.

References

1. Lyuty, V. P., & Dulya, A. V. (2023). Simi vnutrishno peremishchenykh osib z ditmy: potreby ta stratehii opanuvannya skladnymu obstavynamy [Families of internally displaced persons with children: needs and coping strategies in difficult circumstances]. *Vvichlyvist. Humanitas – Courtesy. Humanitas*, 1, 49–58. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.7> [in Ukrainian].

2. Faidiuk, O. V., Lekholetova, M. M., & Liakh, T. L. (2022). Professional self-improvement of social workers in working with female combatants: the potential of the MOOC. *E-learning in the Transformation of Education in Digital Society*. (pp. 178–190). DOI: <https://doi.org/10.34916/el.2022.14.13> [in English].

3. Havrylenko, I. M. (2000). *Sotsiologhiia*. Kn. 1. Sotsialna statyka [Sociology. Book 1. Social statics]. Kyiv: KNU im. Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].

4. Vlasova, O. I. (2005). *Psikhologhiia sotsialnykh zdibnostei: struktura, dynamika, chynnyky rozvytku* [Psychology of social skills: structure, dynamics, factors of development]. Kyiv: VPTs «Kyivskiy universytet» [in Ukrainian].

5. Spirina, T. P. (2005). Sotsiokulturna diialnist, yak zasib formuvannya zhyttievyykh tsinnostei molodi u vilnyi vid navchannia chas [Socio-cultural activity, which was formed for the young people of young people in high school]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Pedagogika – Bulletin of the Precarpathian University. Pedagogy*, 11, 138–145. Retrieved from https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36013/1/T_SPIRINA_PPPSS_KSP&KO_IPSP.pdf [in Ukrainian].

6. Vasyliieva, M. P., & Podberезьskiy, M. K. (2018). Tekhnolohii sotsialno-pedahohichnoi roboty zi studentskoiu moloddu [Technologies of socio-pedagogical work with students]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Series II: Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika – Scientific Journal of Drahomanov Ukrainian State University. Series II: Social work. Social pedagogy*, 24(1), 41–48. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_011_2018_24%281%29_9 [in Ukrainian].

Жуков В. І., Котелевець А. М. Особливості волонтерської діяльності студентів закладів вищої освіти в умовах воєнного часу

Студенти – активна соціальна група, що однією з перших реагує на події та виклики, що відбуваються в суспільстві. Повномасштабне вторгнення не було виключенням, саме студенти почали активно допомагати внутрішньо переміщеним особам та розгортати штаби допомоги на базі закладів вищої освіти. Було створено багато волонтерських груп, кожна з яких взяла певну ланку відповідальності – одні створюють маскувальні сітки, інші – готують їжу, треті – допомагають побудувати логістику та фізично супроводжують людей, що потребують допомоги. Заклади вищої освіти як інституція, що має не тільки передавати фахові знання, а й займається виховною роботою створили умови для даних активностей. Також університети самі ініціюють волонтерські акції та заходи і долучають студентів. Метою статті є дослідити особливості волонтерської діяльності студентів закладу вищої освіти в умовах воєнного часу.

Провівши опитування 326 студентів, нами було визначено, що найпопулярнішим напрямком виявився напрямок збору та переказу коштів на потреби Збройних сил України та внутрішньо переміщених осіб – 61%. 37.7% студентів зазначили, що після повномасштабного вторгнення обрали для себе напрям волонтерської діяльності – боротьбу у інфорпросторі (бан фейків та інших ресурсів, що розповсюджують ПСО), 29.1% зазначили, що допомагали у гуманітарному штабі волонтерської організації або громади. Не долучались до волонтерської діяльності, а тільки планують – 18.7%. В результаті опитування було підтверджено, що повномасштабне вторгнення та початок військових дій у 2014 році спонукали більшість студентів долучитись до волонтерської діяльності, при чому частина з них зробили це завдяки закладу вищої освіти, який створив умови для цього.

Ключові слова: соціальна активність, заклад вищої освіти, волонтерство, волонтерська діяльність.

Zhukov V. I., Kotelevets A. M. Specific features of volunteer activity of students of higher education institutions in wartime

Students are an active social group that is one of the first to respond to challenges occurring in society. A full-scale invasion was no exception, it was students who began to actively help internally displaced persons and deploy aid headquarters on the basis of higher education institutions. Many volunteer groups were created, each of which took a certain responsibility – some create camouflage nets, others prepare food, others help build logistics and physically accompany people in need of help. Higher education institutions, as organizations that not only impart professional knowledge but also engage in educational work, have created the conditions for these activities.

Universities also initiate volunteer actions and events themselves and involve students. The purpose of the article is to investigate the peculiarities of volunteering activities of students of a higher education institution in wartime conditions.

After conducting a survey of 326 students, we determined that the most popular direction turned out to be the direction of collecting and transferring funds for the needs of the Armed Forces of Ukraine and internally displaced persons – 61%. 37.7% of students noted that after the full-scale invasion, they chose the direction of volunteer activity – the fight in the information space (ban on fake news and other resources that spread disinformation), 29.1% noted that they helped in the humanitarian headquarters of a volunteer organization or community. 18.7% did not participate in volunteer activities, but only plan to do so. The survey confirmed that the full-scale invasion and the start of military actions in 2014 motivated most students to volunteer, some of them doing so thanks to the Universities that created the conditions for it.

Key words: social activity, higher education institution, volunteering, volunteer activity.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Наукове видання

Соціальна педагогіка: теорія та практика

№ 1 (2024)

Коректура – Н. В. Славогородська
Комп'ютерна верстка – О. І. Молодецька

Підписано до друку 26.04.2024 р.
Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 12,09. Замов. № 0624/430. Наклад 200 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
вул. Інглезі, 6/1, м. Одеса, 65101
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.